

883

THEUN DE VRIES
VERZEN

F

25

003 F 25

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

0883 5487

THEUN DE VRIES — VERZEN

382314.

SHEHEREZADE • VERZEN VAN
EEN WITTEN MAGIËR • KLEINE
LIEDEREN VOOR CLAVE-
CYMBEL • EROTICA

VERZEN

DOOR

THEUN DE VRIES

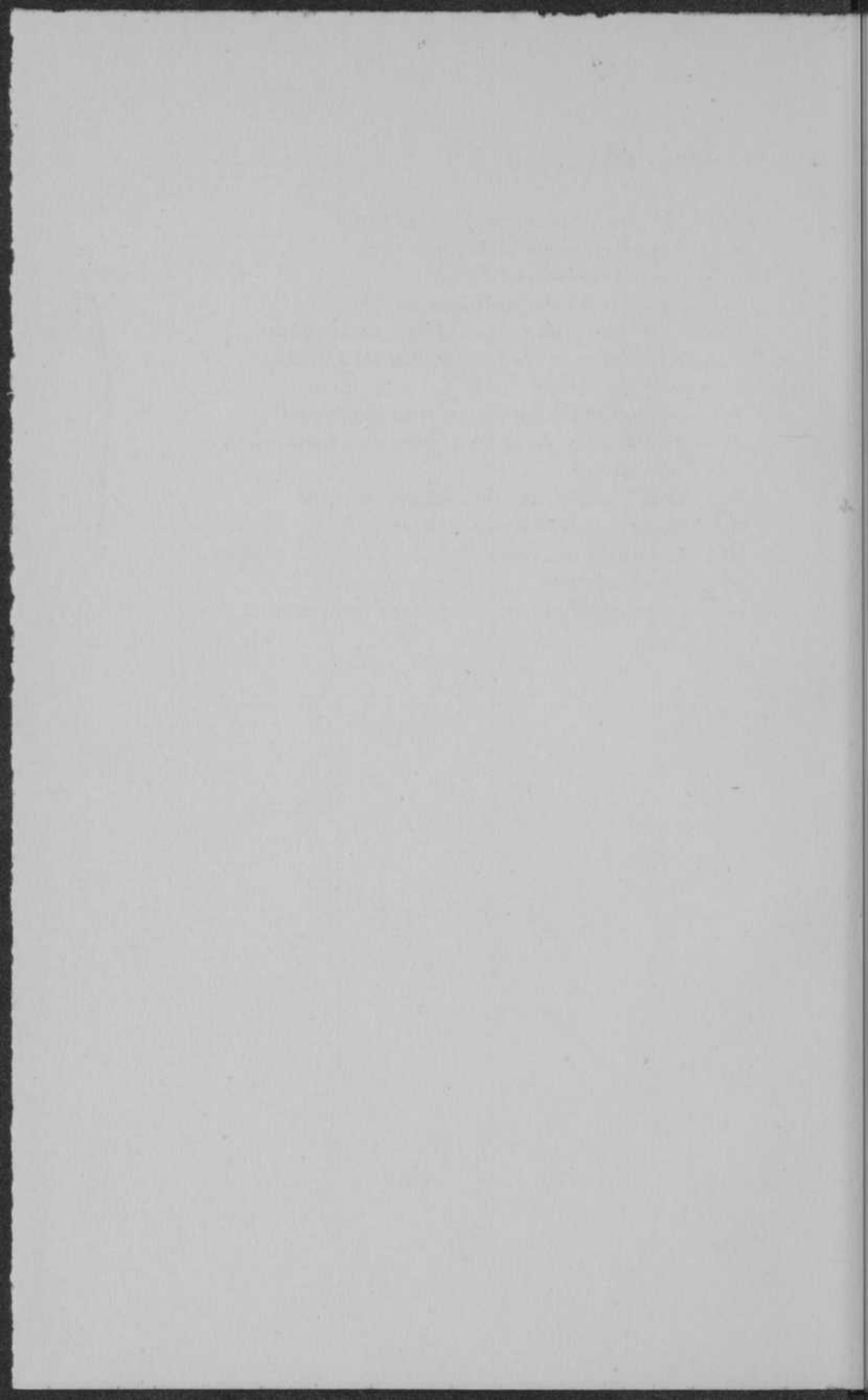
N.V. DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ
LEITER-NYPELS • MAASTRICHT

1932

OPDRACHT

*De luide droomen rusten nu getemd
als koningsadelaren neergestreken;
en 't wild en schittrend licht
dat de oogen heeft geslagen en verward
moet voor een ander, parelmoeren, wijken.
Winden stroomen naar een gulden middag.
In morgenkreken
ligt nog het schip van avontuur gemeerd,
maar rustig trilt de steven naar de open waatren
van kalm geluk.
Aan de overzijde ligt een stiller wereld,
een hooger hemel en een vaster licht —
Het vaartuig danst niet roekloos meer als eens;
wij varen zwevend
en wuiven afscheid aan het land der jeugd.*

SHEHEREZADE

VOOR P. J. V—S.

LANGZAAM wordt de aarde grijzer
onder looden schemerregen.

Oude nachten gaan zwaarmoedig
zuchtend door de westersteden,

roepen lichter droomen heimwee
naar Uw vlamazuurkust wakker,

Zanzibar, ivoor- en goudstad,
waar de trotsche vrouwen schrijden

bruin en naakt met rechte borsten
onder 't schaduw dak der vruchten —

Zwarte parelvisschers duiken,
brengen vermiljoenen schelpen

en het bare schuim der zee op;
kransen om gekroesde haren;

over zwarte avondpalmen
trilt een elpenbeenen maanlicht,

en het klagen van de teedre
brons der nachtverliefde zangers

overstemt de kreet der branding
tegen emeralden zanden. —

— Maar hier rijzen nachten in het
kille teeken van de Visschen,

en de regen stroomt onmeetlijk
en de lichte droomen schromplen

tusschen de doorweekte muren,
zonder zon, van heimwee ziek.

EEN hyrkanische herder fluit: de nacht geeft antwoord met zilveren monden. Boven de tuinen van Sjiraz trekken wolken van rozengeur langzaam op. Woudduiven kirren en hun echo's dwalen fladderend om tusschen de cypressen.

GOUDEN steppen zinken in den einder. Uit een hard zenith valt een kleine zwarte wolk; sirocco. Het verzengende zand werfelt op ten hemel. Kaukasische verlatenheden, stormachtig. Het brons der woestijnen stuift en brandt. Maar dreunend naderen de Tataren, de nomadenvolken. In hun spoor is de razende wind. De runderen loeien angstig; paarden brieschen met beschuimde bekken, tot zij bezwijken onder den hartstocht der spits gehelmden ruiters. Stofwolken hangen voor de zon; pijlen zwermen, noodlottig, in den blinde.

HET DONKER bonzen der muziek, het zingen der fonteinen is onzichtbaar, nu de nacht wast. In de diepe koperen lampen staat een rechte vlam. Banden en munten rinkelen om bruine enkels. De naakte meisjes dansen voor den grootvizier, keeren en knielen in geuren van zweet en amber. De oogen der negerslaven zijn groot en betooverd, en het levend zwart ivoor hunner schenkels zwelt. Orgiasme. De waanzin der trommels en tamboerijnen raast tot den middernacht. Als de maan vol is achter de tamarinden, ontbrandt de naam ALLAH in schrikwekkende robijnengloed tusschen de vogels der arabesken, die opvliegen tegen het wandazuur.

WANNEER de middaghitte afneemt, is de minaret van Cordoba nog een slank vuurteeken aan de lucht, en de wijze buigt driemaal naar het oosten. Doch dan zet hij zich neer onder de dadelpalmen, en de waterpijp ruischt zacht. Ter linkerzijde wiegt een zilveren bloesentak, ter rechterzijde bloedt geurend het hart van de roos. De hemel is gedegen metaal, buigzaam, kostbaar en dun. De zuidewind wordt een lang en liefkoozend ademen. Maar de zinnen zwijgen, want ook de vrouwen sluimeren achter de getraliede boogvensters van het serail. Voor zich ontrolt hij op zijden vellen de woorden van den PROFEET, die de stilte doorzichtig maken; en het eene woord is zilver, het andere goud. Maar sommige zijn als juweelen, zoo zuiver en glashelder van nature, dat een gansche eeuwigheid hem door het kleine brandpunt tegemoet straalt.

REISLIED

Reis, reis! Voor deze vrienden zult ge vinden
in andre landen andre! Reis! Vermoei
Uzelf en win uit stof en verre tochten
den levensgeur die U nog nooit omwoei!

Hoe wil een man van aanzien en geboorte
zich naam verwerven, zoo hij immer mart?
De horizonnen wenken duizendkleurig:
ga en keer weer met een volboren hart.

De horizonnen bergen duizend wegen
markten en karavaanserails en steden;
van Samarkand naar Mosoel tot het westen
reikt U de wereld duizendarmig tegen.

Zoek de gevaren, onderga de listen,
de liefde en de wellust en hun dood,
wees licht van voet en bind U niet aan dingen
die weer vervallen aan den duistren schoot.

Van alles blijft slechts een herinnering
als een woestijnwind geurloos spoorloos achter:
onderzoek alles en ga weer voorbij,
der dingen diepste minnaar, diepst verachter.

Een kleine vlam verteert het sterkste leven,
en het geluk is een ééndaagsche bloem:
reis, voordat gij die twee vaarwel moet zeggen
van Bagdad moe en moe van Erzeroem. —

DE SCHELP: nog heeft zij bewaard
stemmen van den oceaan,
maar in een suizen, zoo onbezwaard,
of golven stervend tegen elkander slaan.

En in haar scheemrend ingewand
bergt zij herinnering
aan het onpeilbaar kleurig land
waarin zij wiegend hing —

rood van het rood der koralen,
smaragd van het wuivend rijke groen
waar wieren en algen ademhalen
in een eeuwig jong seizoen;

doorschijnend blauw van zomermiddagen
spelende uit den aether gevangen,
en het bleek zilver dat visschen dragen
en de geschubde waterslangen;

dan: onbeschrijflijk teer
blies een god door haar heen de legende van 't water:
scheppingsagen van eeuwen her
en alle wondren van nu en later.

VERZEN VAN EEN WITTEN MAGIËR

DE VOLKOMENEN

Voor wie elk hemelsch weten is onthuld,
wie van alle aardsche kennis zijn vervuld
weten hun oorsprong en begaan DEN WEG
zonder verbittring, zonder ongeduld.

Den tijd van lijfsbehoud ten eind doorstaan,
niet in het midden van den tocht vergaan
is de volkomen wijsheid waarin allen
reizende met zichzelf te rade gaan.

Zij hebben vreesloos bergen overschreden,
zij doken en geen vocht bleef op hun leden;
zij zijn bedreigd door menig woedend vuur
maar hebben pijn van vlam noch gloed geleden.

Geen minnaars van het leven en den lach
noch hunkrend naar hun laatsten aardschen dag
aanvaardden zij hun tijdsdeel zonder vreugde,
lieten zij 't zonder worstling of beklag.

Geen haat heeft hen verteerd, geen drift doorbeefd;
met herfst en koel en lenten luw, zoo heeft
op de verborgen maat van 't onbegrensde
hun leven zich als 't jaar ten eind geleefd.

Deze is volkomen; die voor het gemeen
liefdloos en haatloos allen diende en géén;
die niet naar leven en naar dood gevraagd heeft,
zichzelf verwierp en heerscher werd, alleen.

DE VLINDER

Ik lag en droomde en in mijn uiterst droomen
werd ik een vlinder, dansend op zijn rondvlucht,
trillende in den warmen wind, voluit
naar vlinderluim en lust, niet anders dan
een vlinder is: wat vleugels, licht en stuifmeel.

Maar plots ontwaakte ik tot mijn vorig zelf.

En mijmering neemt overhand op mij:
ben ik een vlinder die zich mensch verbeeldde?
ben ik een mensch, die zich als vlinder dacht?

Dit echter weet ik: tusschen vorm en vorm
is onderscheid, en tusschen mensch en vlinder
afstand en grens. — *Die heb ik overschreden.*

DE DOODE VROUW.

Zij werd verduisterd en zij is gestorven.
Ik sla het bekken helder als bij feest
en zing om wat zij weetloos heeft verworven
en zing omdat haar lot mijn leed geneest.

Ik weet: zij was reeds in der dingen wervling
voordat zij wezen won en vorm en tijd,
tot ze aan mijn zijde, zwerveling naast zwervling,
op nieuw veranderen werd voorbereid.

Zoo gaat het witte voorjaar allengs over
in het ontblaadren van den grijzen herfst;
zoo woedt de winter over naar den zomer;
ebbe wordt vloed, de hooge vloedgolf sterft.

In wiss'ling ligt der dagen eenig bloeien.
Als ik mij weenend neerwierp in het gruis
der wegen, zou ik haren slaap vermoeien:
zij sluimert rustig in het groote huis.

Zij werd verduisterd en zij is gestorven.
Ik sla het bekken helder als bij feest
en zing om wat zij weetloos heeft verworven
en zing omdat haar lot mijn leed geneest.

DE OVERGANGEN

Der dingen grens heeft zich allengs verteerd
en is nu in zichzelf weergekeerd.

Dan zwicht de wereld met haar vuur en wind,
vloed en gestalten en staat hol en blind.

Het lichaam wordt een vreemd en doodstil ruim
voor 't leven dat verstuipt als ijdel schuim.

Stralend van morgenlicht verlaat de geest
wat hem tot woon en schuilplaats is geweest

en hij herkent in dit groot oogenblik
den zwarten dubbelganger van het Ik —

Dan vallen van hem sterfelijkheid en tijd,
dan gaat hij zonder tegenwoordigheid

binnen in 't rijk waar dood noch leven is
maar ieder sterven een ontvangenis. —

**KLEINE LIEDEREN VOOR
CLAVECYMBEL**

DE GENIËN, die hoog en stralend vliegen,
nijgen hun tochten naar de schemeraarde
en gaan te loor in late grijze wolken.
Nachtschaduwen bezoomen 't vergezicht.
Er zwerven dooden om verlaten dorpen.
Driftige stroomen stollen zwart en traag.
Nu mijmrend rood de gloed der herfstdag breekt
bloedt Christus' hoofd aan 't kruishout in de dorens
en huiverend bevreemden overvalt ons —
angstig verdooven wij ons hart in slaap.

AVONDTUINEN

Uit tuinen die wit bloeien waait muziek.
Deze avond mijmert roerloos diep en goudig.
De engel van den nacht ontvouwt zijn wiek.
En het geluk is glanzend en eenvoudig.

De dooden sluimren vredig in hun grond.
Om 't kerkhof wuiven vlier en hagedoren.
Het is of voor dit alles niets bestond
en niets van wat nu is weer gaat verloren.

Wellicht dat in dit uur de langgebeide
hemelsche gast temidden de onzen zit,
en wij zijn aangezicht herkennen kunnen
als hij het brood breekt en den zegen bidt.

DE REGEN strijkt over het lage dal.
Tegen de hellingen breekt zij uit en huivert
doorzichtig als met stroomend wit kristal
dat donkre boogaards, zwarte tuinen zuivert.

Uit vochte middagstilte wast de zon
die tusschen buien door kortstondig schijnt
op het verweerde dorp, de kerk, de bron
voor zij in avondschemering verkwijnt.

Langs de oude paden glooit het land verlaten:
flauwe heuvels, aarzelend struikgewas,
met sluike wilgen naast een looden water
en smalle korenvelden tusschen gras.

Verstrooid en eenzaam bloeit
hier enkel nog de giftige papaver
bij teedre boekweit, hoog geschoten klaver
en 't graan dat uitwiegt, donker en vermoeid.

Maar reeds begint de standaard van den nacht
te waaien van de blauwe regenkimmen;
langzame grillig gele wolken klimmen
en de betrokken maan verschijnt op wacht.

DELFT

Voor Dirk Coster

Behoedzaam tast het licht langs oude muren,
rust op het water, kalm en ingekeerd,
en glanst in bleeke arduinen en glazuren —
De wereld hier is afzijdsch en verweerd

maar niet versteend tot uitgestorven vormen:
de stad werd ontoegankelijk voor den dood.
Nog ruischen langs de grachten voorjaarsstormen;
de toren steigert, eeuwig rank en groot,

boven de driften en het lot der menschen
onwereldsch in de koele zonneshijn;
en wolken trekken als vervulde wenschen
over dit spiegelstil en klaar geheim.

DE LUCHT waait open en wit wordt van de glans van een uchtend
boven vlagen van regen die neerhangen traag en bevruchtend.

Pauwestaartkleurige morgen bewaaiert de horizonnen.
Achter de heuvelen zijn stemmen op 't water begonnen:

tweespraak van morgen en nacht. — O de wind die de groet van
de kim bracht
waar een verwonderde zon zich verheft, ons bijeen vindt en
glimlacht.

Bries in de populieren wekt glinstering van vogels die vluchten;
de adem der aarde wordt dauw om het rijpen van bloemen en
vruchten.

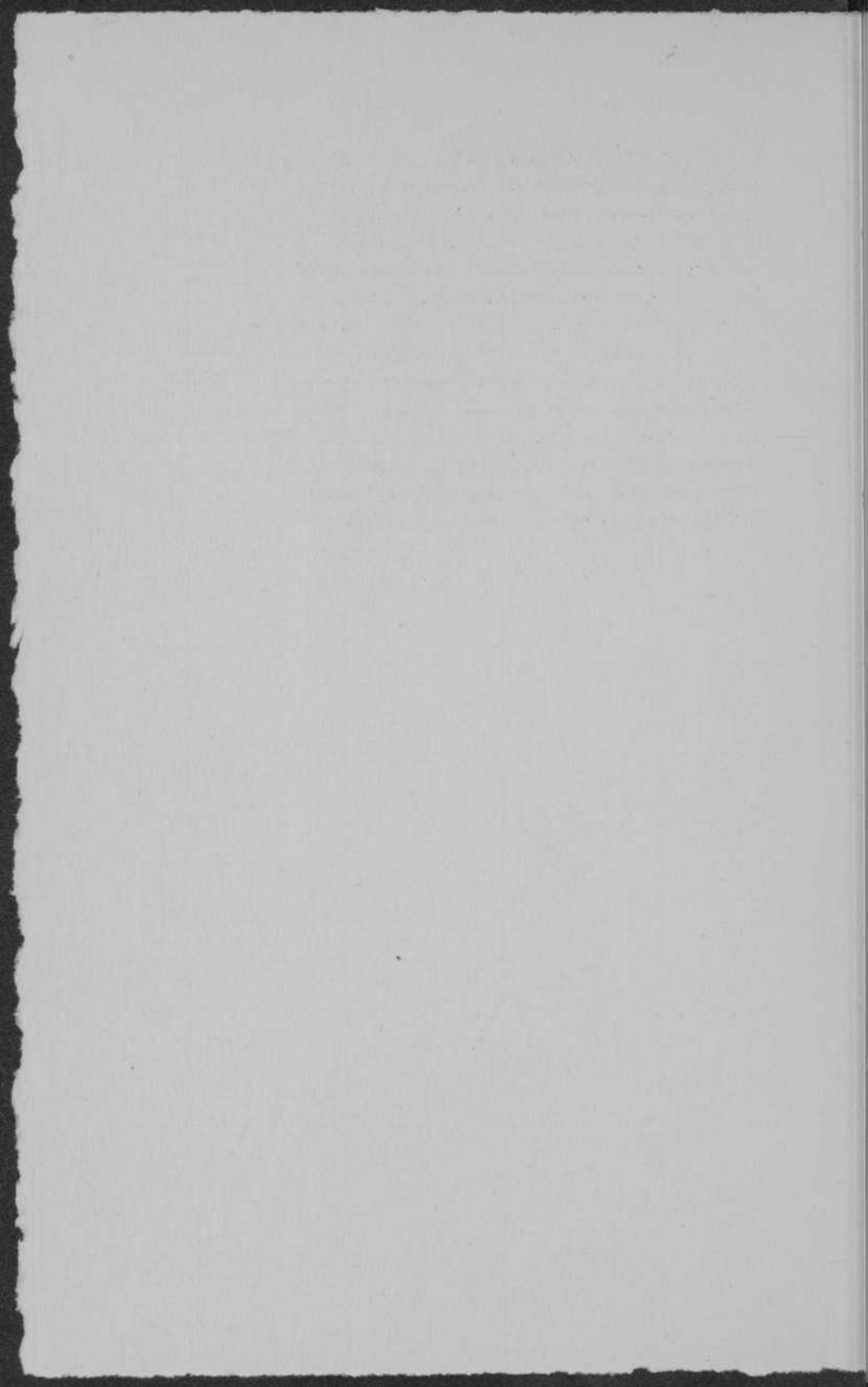
Tusschen de zwarte velden glooit een zacht eiland van gras;
berken als meisjes bevreesd staan wit en beschroomd om den plas;

maar daarboven begint het geweld van den zomerdag;
wolken steevnen voorbij met hooge geheschen vlag.

KLEINE RHAPSODIE

Straal nu, september,
dit gulden druivensap
donker schuimend —
Appels blinken
als vrouwenborsten
teedergebronsd.
Tusschen wijngaardloof
lachen stemmen.
Des avonds valt
een enkel blad
in een ravijn
van stilte —
Mijn strofen worden
herfstlijke vogels,
volgen witte reigers
scherend op zilvren
zuidertoortocht;
zij stijgen in avonden
van vorstlijk rood,
doopen in laat
robijn hun wieken —
sterven een purpren dood.

LICHTE TUINEN stijgen in den hemel,
hellingen, waarlangs de maan zal dalen,
waar gevangen tusschen gele floersen
grootte bleeke zonnen willen rusten —
Als een vlucht van wilde vlinders regent
bloesemwind over de stille kreken,
geurloos, maar een warmte, zacht en zwevend.
Alle onverhoorde wenschen stijgen
smartloos op in dezen eeuwgen morgen;
en de ziel, de langgekooide vogel,
ijlt de vrijheid tegen als haar eigen
onvergeetlijk vaderland en spiegelt
zich met hemelsche verwondring boven
heldre waters van een nieuw heelal.

EROTICA

BRUIDSDAG

De dag straalt vuur en water uit.
Windt myrten om het raam der bruid
en speelt het ronde lied der fluit.

Vanachter de verweerde muur
een beek roept zonder rust of duur
— o diepe zangstem der natuur —

Het wordt al zonniger rondom.
De zwanen nijgen in hun kom
een sneeuwig middagwellekom.

Zij ziet zich in den spiegel staan.
Haar glimlach roert de wereld aan.
Zij voelt zich licht in licht vergaan.

Zij wandelt tegen 't hemelblauw
met oogen groot van zon en dauw —
en schrijdend wordt zij gansch al vrouw.

SLAAP nu en luik
de lange wimpers bevende over oogen
die straalden, en wier glans brak in een pijn
en stralend opstond in hernieuwd verrukken;
slaap, en laat deze bruidsnacht ons genezen
van eenzaamheid, verlangen, klacht en leegte.

De maan ontbrandt als heilig noorderlicht
en eensklaps stort de nacht vol wilden luister —

Tusschen de kronen
van 't oud geboomte waar de wind te rust ging
leeft zilverspel;
in 't water vliet het vloeibaar vuur der maan
als stroomversnelling door een sneeuwig land
dat grenzen reikt
tot aan het luchtmeer waar het mondt in licht,
waar kalm en klaar
boven de vlakten der verhelderde aarde
de wolken staan
blinkend en hard gesmeed in maanlichtvlammen —

DOCH eensklaps toen Uw oog ons naakt bevond
laagt gij beschroomd en roerloos aan mijn schouder,
en toen mijn lippen driftig worden wouden
naamt gij ze stil gevangen met Uw mond.

Was ik U vreemd? In bloede hulploosheid
zocht ge in mijn armen toch beveiliging
en schreide zacht, toen U mijn stem omving,
verteederd door Uw angst en weerloosheid.

Want dat nog eens Uw maagdelijkheid, kind,
voor dit geluk zoo diep beschaamd kon wezen,
daarom heb ik Uw tranen en Uw vreezen
meer bijna, liefste, dan Uw lust bemind.

— Doch dan schudden zich rijk de duistre haren
langs mijn gelaat, Uw lippen waren daar,
en warm als jonge dieren naast elkaar
wisten wij, dat wij schoon en stralend waren.

En niets verbood Uw hand. Uw oog werd groot
en glanzend, en Uw armen gingen open;
en van een woeste teederheid doorloopen
viel ik over de weelde van Uw schoot.

Gij hebt geglimlacht, moederlijk en mild,
en blossen van een kuisch en nieuw verlangen
geurden als warme bloesems aan Uw wangen
en Uwe borsten rezen snel en wild.

HOE WERD dit alles? Deze heimlijkheden,
Uw schatten licht en donker? Vreemd, dat eens
Uw lichaam sluimerde in zijn witte nachten
— een ster heeft U met vochten glans behoed —
en dat ik sliep in het zwoel donker van
de eerste pijnen en de eerste angsten,
en dat wij nu in elkaars armen rusten
met oogen groot van ernst en vervuldheid. . . .

Vreemd, dat wij zijn als jonge tweelingvruchten
die leven drinken uit één wortelstok,
dat wij elkander drenken en doordringen
als wolken wolken, als het licht het licht,
dat wij gedragen van elkander siddren
als vlinders saamgedreven in één bloemkelk —

Vreemd, dat één slaap nu onze leden saambrengt,
en onze droomen op één onderstroom
zich duizelend naar een gelijk doel richten:
dat wij vervlochten liggen en vereend,
adem met adem mengen, gloed met gloed;
o wonder der twee-eenheid, o mijn liefde:
waar ving dit bloeien aan, waar eindigt het —?

DE BRUID SPREEKT:

„Sinds hij mijn mond, mijn borsten heeft gekust
draagt mij de hartstocht eener nieuwe lust

die diep en donker in mij heeft geleefd
en zich nu slechts den eenen, liefsten, geeft:

geluk, dat ik in het verborgen voed
met al de teedre krachten van mijn bloed;

nooit wist ik, hoe verwonderlijk ik ben;
ik berg een wereld dien ik zelf niet ken:

soms lig ik machteloos en overmand
van het vervoerend streelen zijner hand;

maar als hij mij vóór alle droomen kiest
en aan mijn leven tijd en wijl verliest

voel ik mij zonder grens en afgrondgroot
rond zijn vergetel sluimren in mijn schoot.”

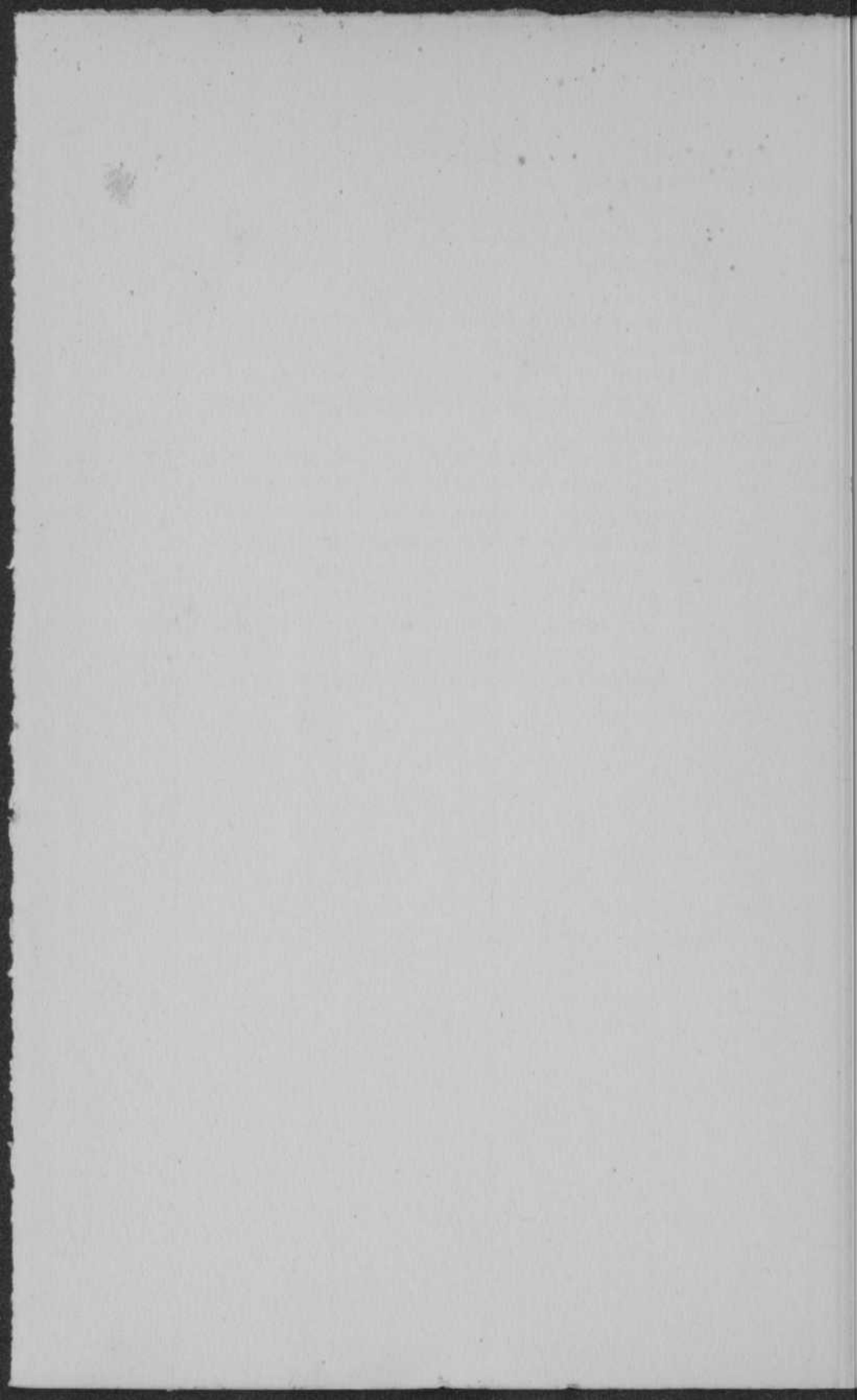
WIJ ZWERVEN door het park. Het wordt al herfst.
Nooit waren wij zoo aan elkaar gebonden
als nu de gloeden luwen en de gronden
zich dekken met oud purper dat besterft.

Nooit wisten wij dat liefde zoo zichzelf
buiten de grenzen van een droom kon strekken —
De zon is zacht, de luchten die zich welven
grondeloos diep, en vogelzwermen trekken.

Nooit wist ik, dat ik U zoozeer bezat
als nu de lust gegaan is en de vruchten
zich langzaam zetten onder 't roode blad
en 't stil en helder wordt na de geruchten.

Nu rust ik en ben gansch van U omgeven:
Uw geur, Uw welbeminden oogopslag.
Zooals de jonge wijn bloeit, bloeit mijn leven
onder de rijpe vriendschap van Uw lach.

INHOUD

OPDRACHT	7
SHEHEREZADE	
Langzaam wordt de aarde grijzer	11
Een hyrkanische herder	13
Gouden steppen	14
Het donker bonzen der muziek	15
Wanneer de middaghitte afneemt	16
Reislied	17
De schelp	18
VERZEN VAN EEN WITTEN MAGIËR	
De volkomenen	21
De vlinder	22
De doode vrouw	23
De overgangen	24
KLEINE LIEDEREN VOOR CLAVECYMBEL	
De geniën die hoog en stralend vliegen	27
Avondtuinen	28
De regen	29
Delft	30
De lucht waait open	31
Kleine rhapsodie	32
Lichte tuinen	33
EROTICA	
Bruidsdag	37
Slaap nu en luik	38
Doch eensklaps	39
Hoe werd dit alles	40
De bruid spreekt	41
Wij zwerven door het park	42

